

DVE ZEMUNSKKE SINAGOGE

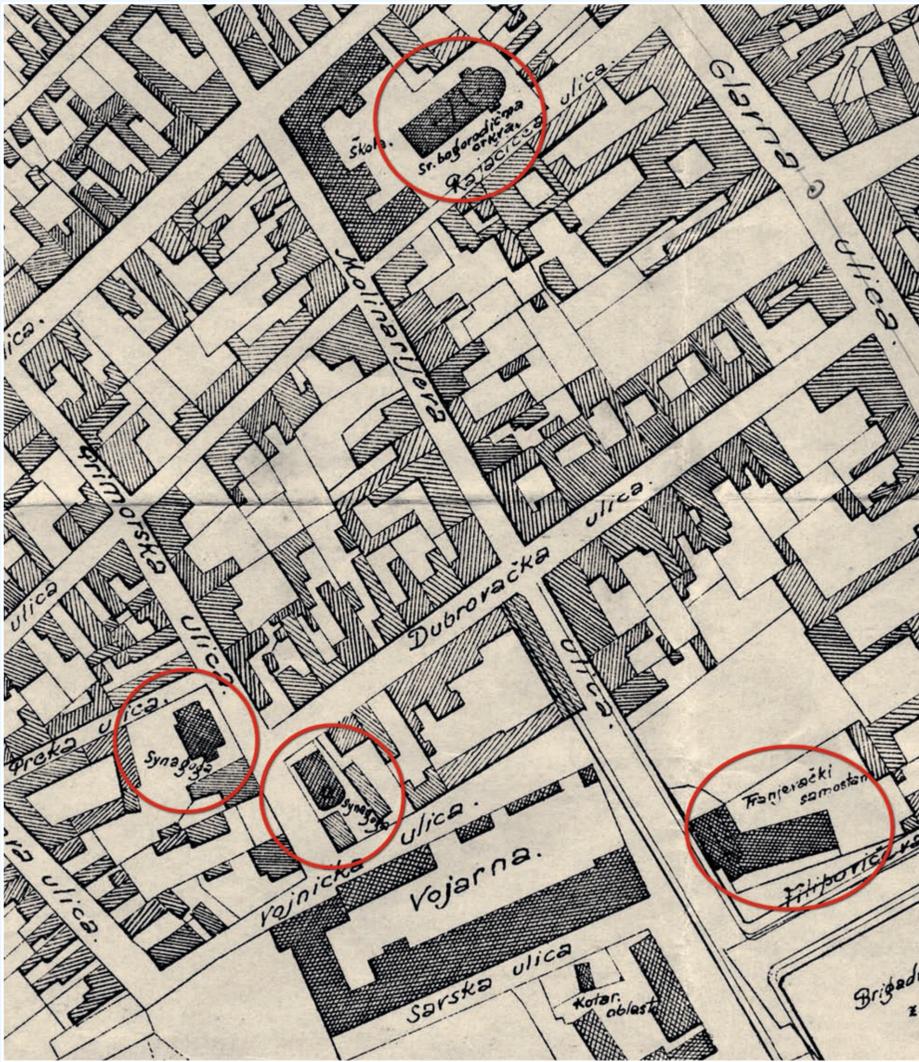

Prigodnom izložbom o istorijatu dve zemunske sinagoge, želimo da pripremimo javnost za početak rada budućeg „Versko kulturnog centra“.

Centar će biti smešten u aškenaskoj sinagogi koja je vraćena jevrejskoj zajednici 2016.

Aškenaska sinagoga

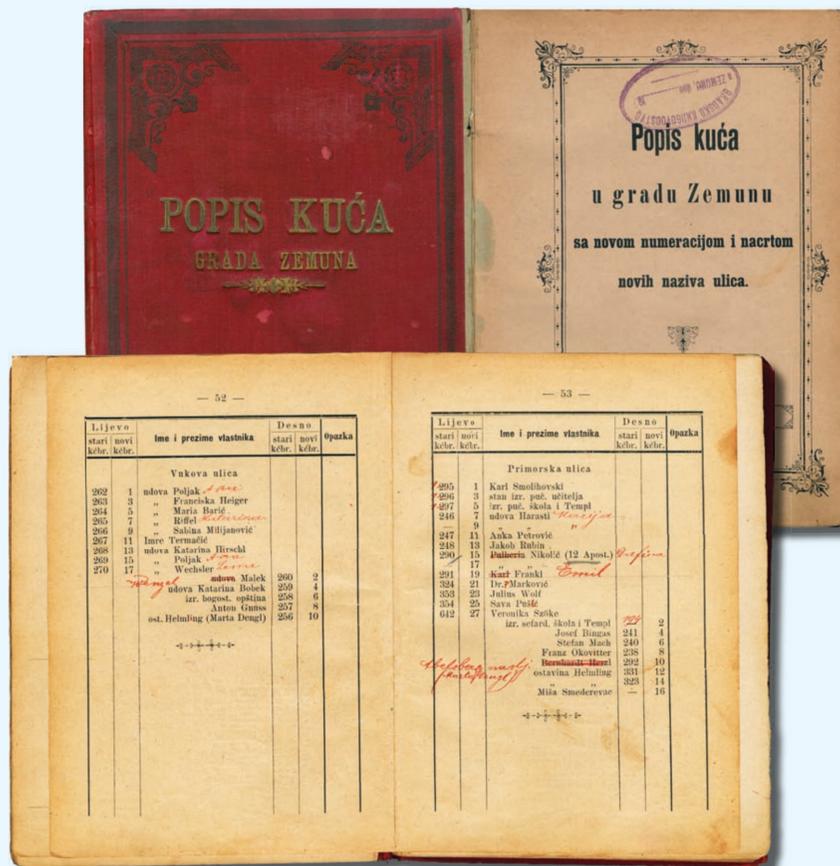

Iako su Jevreji iz Zemuna sve do 1868. bili pod brojnim ograničenjima, od prvih dana naseljavanja u Zemunu (1739.) tražili su dozvolu da podignu sinagogu.

Zemunske sinagoge, kakve danas poznajemo, bile su deo verskog centra Zemuna, gde se u krugu od 300 metara nalaze pravoslavne, katoličke i jevrejske bogomolje.

Parohet i zidni sat sačuvan iz aškenaske sinagoge.

Knjiga „Popis kuća u Zemunu“ sa adresama sinagoga u Zemunu.

דע זעמунסקע סינאגוגע

Posle godina čekanja da dobiju dozvolu za izgradnju sinagoge, prva „prava“ podignuta u Zemu 1863. bila je aškenaska.

U objavi Ben Chananja - časopisu za jevrejsku teologiju od 14. oktobra 1863. koji je izdavao segedinski nadrabin Leopold Lev (Löw) detaljno se opisuje svečanost osvećenja.

Aškenaska sinagoga,
ulaz iz Preke ulice.

Leopold Lev je vodio službu
svečanog osvećenja.

Kamen temeljac za aškenasku sinagogu položio je veliki vojskovođa General-Major i Brigadir Josip baron fon Filipović u svojstvu izaslanika Cara Franca Jozefa I.

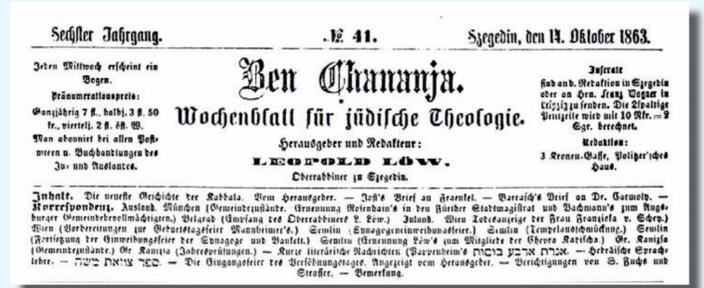
U „Diplomi“ koja je predata generalu i komandantu Filipoviću, navodi se da je osvećenju prisustvovao i Leon Abram. U „Potvrdi“ koja se čuva u Jevrejskom istorijskom muzeju u Beogradu, izdatoj 24. septembra 1863. piše da: „Imenovani odbor lokalne izraelitske verske zajednice ovim potvrđuje da je Leon Abram kupio pravo da sedi u drugom redu dela sinagoge za muškarace“.

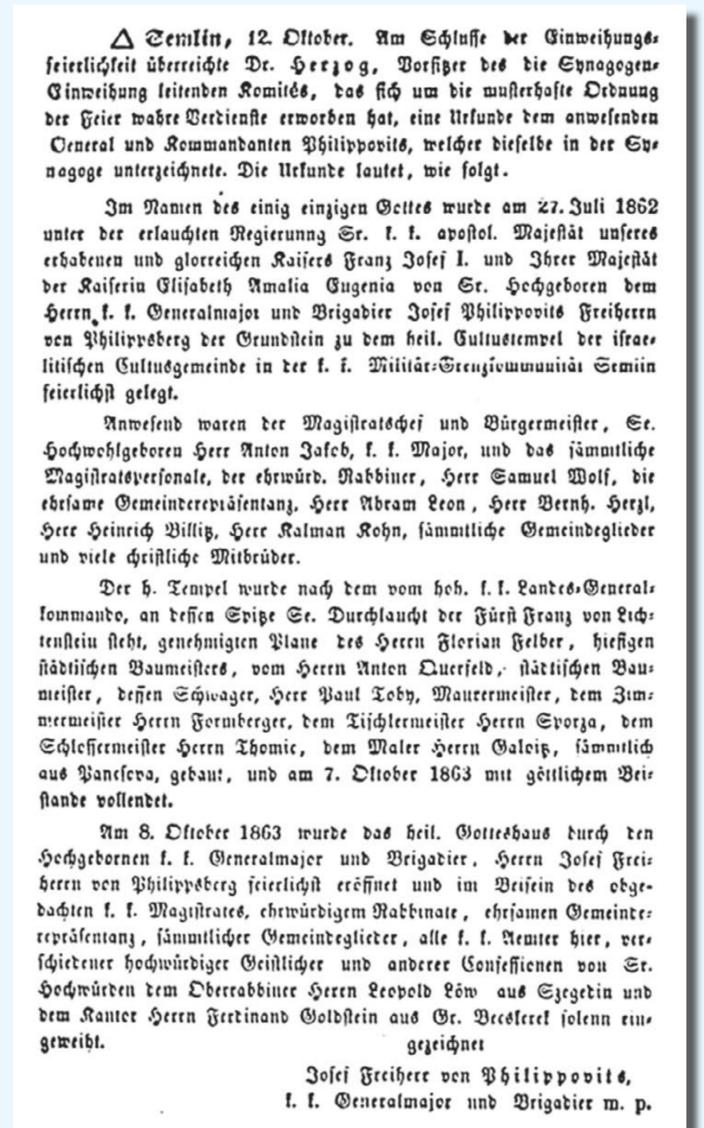
Josip baron fon Filipović.

Faksimil „Potvrde“ o kupovini
sedišta u aškenaskoj sinagogi.

Zaglavlje lista Ben Chananje.

Faksimil izveštaja o osvećenju
sinagoge objavljenom u listu
Ben Chananja, 1863.

דע זעמערסכע סינאגאגע

Unutrašnjosti aškenaske sinagoge 1929.

*Dvorišna strana aškenaske sinagoge u vreme II svetskog rata.
Pre rata u tom dvorištu održavale su se brojne društvene
aktivnosti zajednice.*

עַם זֵמֻנִי סֵפָרְדִי

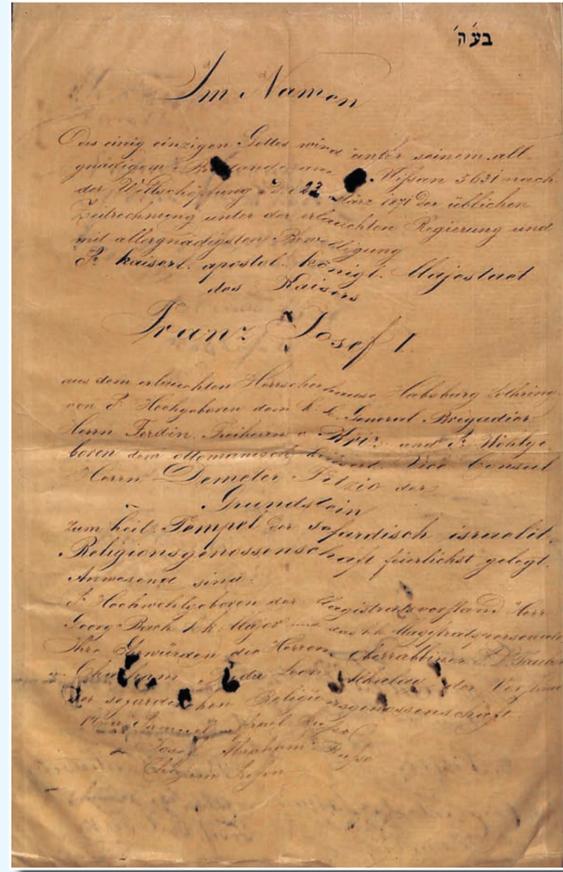

Kamen temeljac za sefardsku sinagogu položen je 23. marta 1871.

Ovom činu je ukazana velika čast, jer je u ime Cara Franza Jozefa I iz presvetle vladarske kuće Habsburg-Lotringa svečano položen Kamen temeljac od strane Njegovog visokorodstva k.k. general-brigadira gospodina Ferdinanda barona fon Kriza i Njegovog visokorodstva otomanskog carskog vicekonzula gospodina Demeter Titzia za sveti hram sefardske Jevrejske verske zajednice.

Sefardska sinagoga u Zemunu, 1873.

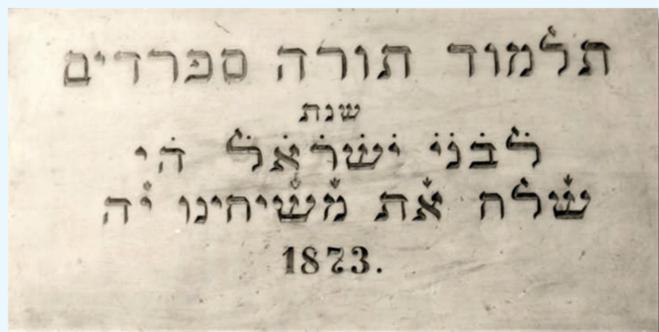

Faksimil Povelje iz 1871. povodom postavljanja kamena temeljca za sefardsku sinagogu.

Ploča koja je stajala iznad ulaza u sinagogu sa tekstom:

עַד־וְעַד מִתְּמַת וְדַמְעַת נִמְתָּ מִסֵּם שֶׁ עָרַן
מִתְּמַת מִתְּמַת מִתְּמַת
יִזְרְאֵל מִתְּמַת

Ploča koja je stajala na sefardskoj školi sa tekstom:

TALMUD SEFARDEKE TORE
מִתְּמַת
יִזְרְאֵל מִתְּמַת
מִתְּמַת מִתְּמַת
1873.

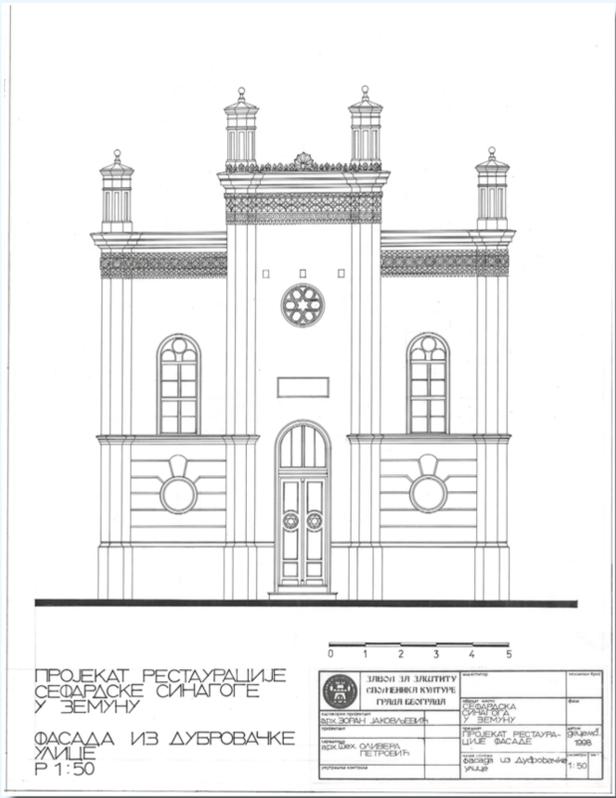

Snimak sefardske sinagoge nastao najverovatnije za vreme Drugog svetskog rata.

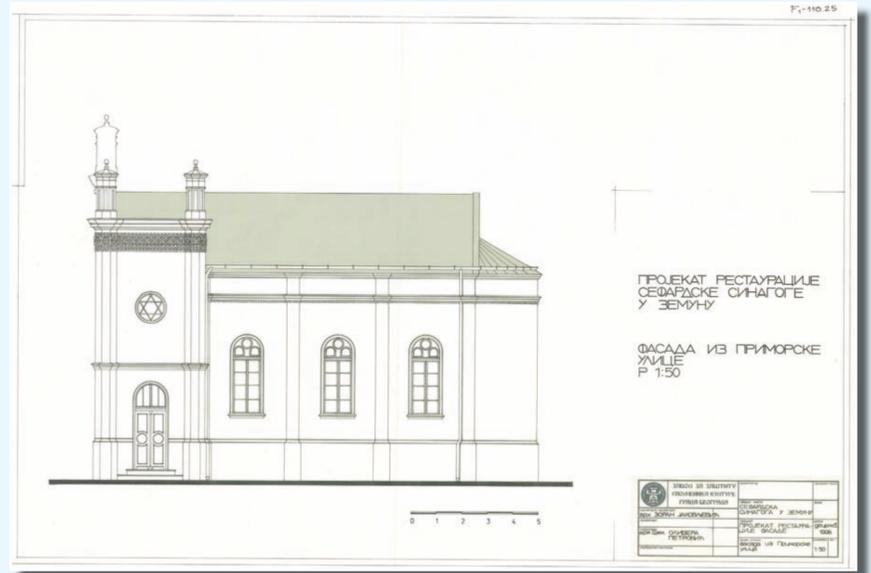

דע זעמזשקע סינאגוגע

Planovi za zemunsku sefardsku sinagogu su urađeni od strane Josefa Marksa po ugledu na sinagogu Leopoldstädter Tempel u Beču, koju je projektovao Ludwig Christian Friedrich Förster i izgradio je 1858.

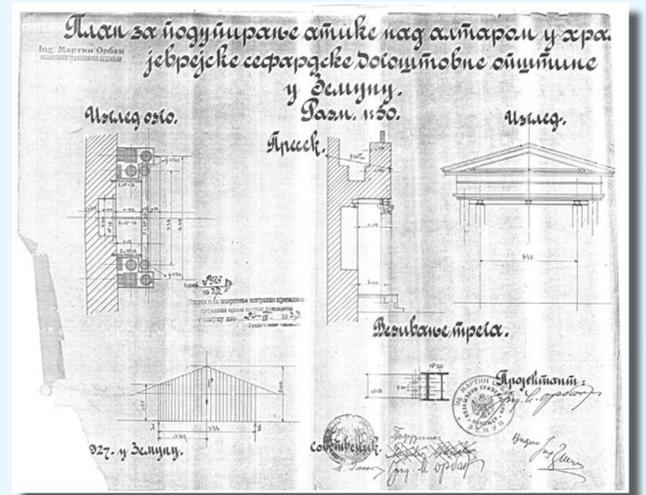

Restaurcija sefardske sinagoge urađena od strane Zavoda za zaštitu spomenika kulture Beograda.

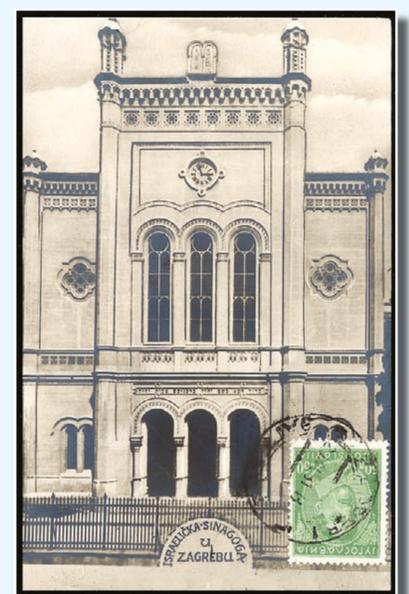
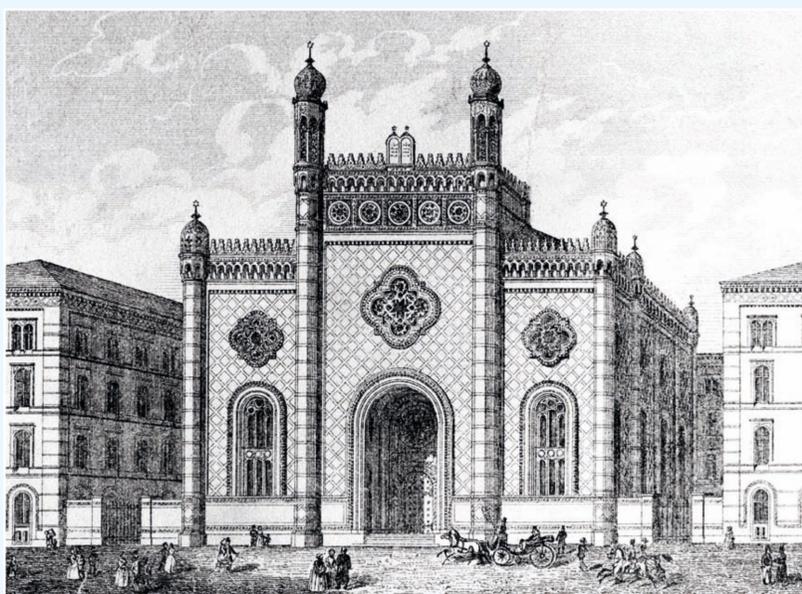
Gipsana ploča iz sefardske sinagoge koji je se nalazio iznad Aron HaKodeša sa tekstom:

דער מילדע זע זעגט און זעגט
 קאמט זע זעגט
 („ZALE RUŠEVIJE ZEGOVJE“) -
 PSALM 102 (13).

Opravka atike u sefardskoj sinagogi 1927. Crtež ing. Martina Orbana.

Sličnost sa bečkom sinagogom je očigledna, kao i sa sinagogom izgrađenom u Zagrebu, koja je takođe bila inspirisana sa sinagogom u Beču.

Bečka sinagoga, 1858. i Zagrebačka sinagoga 1867.

דני זעמוןסקע סינאגוגע

Unutrašnjost sefardske sinagoge 1937.

Oktoobra 1947. razgrađena je i plac je predat opštinskim vlastima.

Tokom savezničkog bombardovanja Zemuna 17. aprila 1944, sefardska sinagoga je teško oštećena.

BUDUĆNOST AŠKENASKE SINAGOGE

Samim čudom spasena je Tora iz aškenaske sinagoge, molitveni sto, Sveti kovčeg za čuvanje Tore, parohet i male orgulje. Deset božijih zapovesti nije skinuto sa krova sinagoge, kao ni ploča iznad ulaza. To su sve osnovni preduslovi da sinagoga počne sa verskom službom.

Nema nikakve sumnje da bi sudbina obe sinagoge bila sasvim drugačija da u Holokaustu nije stradalo preko 90% jevrejske zajednice iz Zemuna. Naša obaveza je da se sa dužnim poštovanjem sećamo 575. stradalih članova koji su nam u amanet ostavili sinagogu da se o njoj ubuduće staramo. Sledeće godine, 2023. navršice se 160 godina od završetka njene izgradnje i Jevrejska opština Zemun će dostojno obeležiti taj jubilej.

